

Hrom do toho!!!

Ked' som v nedeľu, 18. októbra, išiel autom okolo obchodných centier pri Trenčíne, zdúpnal som. Plné parkoviská. Plno ľudí.

Toto chce táto spoločnosť? Toto je cieľ pandemických opatrení? A napokon, čo tým ľuďom vlastne v tejto chvíli vôbec zostáva? Už je takmer všetko zakázané.

Nemôžu sa stretávať, nemôžu sa združovať, nemôžu byť v kostoloch, nemôžu športovať, nemôžu fandiť...

Nech mi odpustia všetci ostatní, ktorí opatreniami prichádzajú takmer o všetko, čo mali radi, minimálne na nejakú dobu, až budeme poslúchať... Budem písať o pohybe, o športe.

„V zdravom tele, zdravý duch.“ To nás učili celé generácie otcov, matiek, starých rodičov. Vždy sme si mali preskakať a skúsiť na vlastnej koži „vy-lomeniny“, pri ktorých sa v nás utužovali spoločenské návyky, ale najmä „obrusili“ všetky choroby.

Nepočul som, žeby pohyb či pobyt na čerstvom vzduchu niekomu uškodil.

Chápem, je medzi nami strach. Čo ak..., ak budem pozitívny, ale to ešte neznamená chorý.

Napriek tomu existujú vždy možné riešenia, no jednoduchšie je zakázať. Pohyb, šport, zdravého ducha... Zavrieť ako najťažšieho vinníka.

Odkázali nás všetkých, najmä najviac zraniteľnú mládež, na sedenie za alternatívami – počítač, mobil, elektronika..., v istom prípade sa aspoň prejdú po obchodnom centre. Aký to paradox... Hrom do toho!!!

Rozum to akosi nevie vstrebať, chýba tomu logika.

Dostaneme ich vôbec späť? Do telocviční, na ihriská, na kurty, na ľad...? Neviem. No neviem odpustiť ani rozhodnutie o stopnutí všetkých aktivít. A to tiež nemá logiku. Hrom do toho!!!

Dušan Pevný

Svätá pravda

Hanba nám všetkým, že sme dopustili tento stav!!! V jazykových testoch na našich stredných školách dosiahli ich účastníci najlepšie znalosti z angličtiny, na druhom mieste sa umiestnila nemčina a katastrofálne dopadla slovenčina. Študenti majú tri hodiny týždenne slovenčinu a šesť hodín angličtinu. Rodný jazyk sme pomyselne šmarili do kúta, silnejú tlaky na to, aby jeho znalosť nebola rozhodujúca pri nástupe na vysokú školu, do zamestnania.

	mužský rod		ženský rod		stredný rod	
	singulár	plurál	singulár	plurál	singulár	plurál
N	-ý	-í/-é	-á	-é	-é	-é
G	-ého	-ých	-ej	-ých	-ého	-ých
D	-ému	-ým	-ej	-ým	-ému	-ým
A	-ého/-ý	-ých/-é	-ú	-é	-é	-é
L	-om	-ých	-ej	-ých	-om	-ých
I	-ým	-ými	-ou	-ými	-ým	-ými

Tendencie zjednodušovať ho, „sprimiťvňovať“ a zamorovať nadužívaním vulgarizmov sa propagujú hlavne cez masmédiá. „Odborníci“ stále viac uvažujú nad tým, aby slovenčina ako predmet vypadla spomedzi maturitných predmetov, aby sa pre ďalšie vzdelávanie a používanie v praxi ukázala ako zbytočná. Čiže: „*Ta pohod' túto handru, odev vetchú, do ktorej hriech je haliť pomysly!*“ Treba sa údajne naučiť myslieť a vyjadrovať hlavne v cudzom jazyku, slovenčina bude časom dobrá len do kuchyne alebo do maštale. Oстане rečou otrokov v srdci Európy a potom už ani tou nie, lebo aj pri montážnom páse bude treba hovoriť anglicky.

V slovenských mestách a obciach sa to hmýri „nóbl“ názvami. Ako „La familia“, „Kinderlandia“,

„Senires“, „Sushi Noodles“, „Beervana“, „Trattoria“, „Voyage, voyage“, ...

No a prostý občan ani za svätého neuhádne, čo sa za cudzokrajnými nápismi ukrýva, aký podnik, aké zariadenie. Verejný dom, obecné záchody, útulok pre bezdomovcov, hasičská stanica, blázinec alebo reštaurácia?

To, čo nedokázala tisícročná poroba a krutá maďarizácia, sa dosiahlo za niekoľko rokov existencie samostatnej Slovenskej republiky. Postupná a zahanbujúca demontáž materčiny z našich miest a dedín, z ulíc, z verejného života a zo vzdelávacích ustanovizní, aká nemá obdoby hádam v žiadnom národe. V jej likvidácii svojimi a na svojom území sa Slováci stali skutočne „svetovými“.

Anton Lauček

Rákocziho studnička

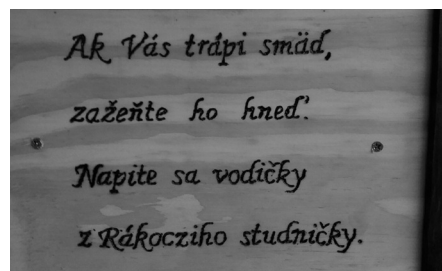
Chválime

V našom chotári je veľa studničiek – známych, neznámych a aj zabudnutých. Medzi najznámejšie asi patrí Rákocziho studnička smerom z Malých Stankoviec okolo evanjelického kostola na chatu Betlehem. Veľa sa už okolo nej pohovorilo, nasľuovalo, ako ju vyčistiť, skultúrniť, aby sa na ňu nezabudlo. Hovorilo sa o tom tak dlho, až skoro zarástla zelinou – trávou, že už ju takmer nebolo vidno.

A vtedy si povedal jeden človek, že sa už nedá na to pozerieť a rozhodol sa konať. Je to pán Dušan Haško. „Pobláznil“ pár ľudí – chalanov, ktorí mu sľúbili, že sa do toho pustia. A čo sľúbili, to aj urobili. Vyčistili studničku, vykosili zelinu, osadili tam skružu a prekopali odtok od studničky až do blízkeho potoka. Makali na tom celú sobotu takmer 10 hodín. Boli to Miloš a Matúš Porubanovci, Gabo Bouchner, Dušan Bočák. Ku mne doniesli samorast, na ktorý sme urobili striešku a umiestnili sme naň

nápis - RÁKOCZIHO STUDNIČKA - i s krátkym veršikom:

Možno by nebolo od veci umiestniť tam informačnú tabuľu, kde by si okoloidúci mohli prečítať, prečo sa táto studnička volá Rákocziho, veď ide o históriu. Gróf František II. Rákoczi bol vodcom posledného protihabsburského povstania v rokoch 1703 až 1711. Práve pri Trenčíne na Hámroch prehrali rozhodujúcu bitku v roku 1708 a svoj tábor mali postavený pri tejto studničke. V Rákocziho vojsku bol vtedy aj Juraj Jánošík, ktorý sa neskôr dal na zbojnícke chodníčky, až sa z neho stal ľudový hrdina nášho národa.

Ešte v šesťdesiatych rokoch minulého storočia tam bol žľab na napájanie koní, ktoré išli z prác na poli, či pre kravy, ktoré išli z paše. Okrem pána Dušana Haška teda patrí vďaka všetkým, ktorí sa pričínili o úpravu tejto studničky a jej okolia, aby pripomínala kus histórie aj budúcim generáciám.

Pavol Múdry

Fotografia dostala život - II.

Pátrali sme

Na strane č. 11 v minulom čísle HLAS-u sme v rubrike „Historické foto“ zverejnili fotografiu Stankovčanov po žatve. Fotografiu urobil neznámy autor a je z dvora vo Veľkých Stankovciach. Trochu sme pátrali po postavách a podarilo sa nám identifikovať ľudí z fotografie.

V hornom rade stojaci sú z ľavej strany – Ján Dobiáš, Eva Kubáňová, Zuzana Petkovská, Michal Hrušovský, Ján Záhumenský, Eva Pavlisová, Zuzana Dobiášová, Ján Dobiáš, Štefan Škúci, neidentifikovaný chlap s fľašou, Štefan Garec, Anna Hašková, Michal Dobiáš.

Dolu ležiaci a sediaci sú z ľavej strany – František Dohňanský, Štefan Ďuriš, Ján Jančo, ležiaci Dušan Berko, Rudolf Šprtka, Michal Križan.

Redakčná rada

Majsterka Slovenska v kickboxe

Gratulujeme

Ak si myslíte, že sa musíte športu venovať od malička, aby ste mohli niečo dosiahnuť, tak sa mýlite. Lea Tanáčová začínala s thajským boxom v 12-tich rokoch. Vtedy sa vybrala s kamarátkami na prvý tréning a vymenila tanec, ktorému sa venovala 7 rokov, za tento šport.

Zo začiatku ju to podľa vlastných slov nebavilo. Až raz, keď jej klub organizoval v Trenčíne muay thai evening a videla tam bojovať domácich zápasníkov, vtedy ju to zaujalo a povedala si, že by aj ona raz chcela takto zápasiť.

Teraz, po troch rokoch, sa môže pýšiť titulom seniorskej majsterky Slovenska v K1 (kickbox), vo svojej váhovej kategórii pod vedením Tomáša Tatlánka (Victory Gym Trenčín), ktorý získala v Lučenci. Tento rok nás mala prvýkrát reprezentovať na majstrovstvách sveta v Belehrade, bohužiaľ, zabránila tomu momentálna situácia.

Lea, prajeme ti, aby ťa zranenia obchádzali tak ako doteraz a dúfame, že sa už v najbližšej dobe dozvieme o tvojom ďalšom úspechu.

Tomáš Sliva

Lea Tanáčová

Na tretí termín sa podarilo

Udalosť

Pandemické opatrenia sú neúprosne a nevyhýbajú sa ani slávnostiam cirkevného charakteru, či už sú to birmovky, prvé sväté prijímania alebo konfirmačné slávnosti. Pri jednej z takýchto udalostí by sme sa chceli pristať. Slávnostná konfirmácia sa mala konať pôvodne v máji tohto roku. Pandemické opatrenia ju zrušili. Ďalší termín bol určený na 11. októbra tohto roku, no keď sa situácia opäť zhoršovala, pani farárka Jarmila Petruľová spolu s rodičmi operatívne reagovala, a tak sa udalosť konala v treťom termíne, a to 20. septembra 2020 v Evanjelickom chráme Božom v Trenčianskych Stankovciach.

Konfirmanti a ich rodičia boli síce ochudobnení o sobotnú skúšku vedomostí, no rodiny a samotní konfirmanti zvládli nedeľnú „ostrú“ slávnosť na jednotku, a tak sa ďalších 13 chlapcov a dievčiat stalo plnohodnotnými dospelými členmi cirkevného zboru.

A tak sa pod mottom: „*Oni budú mojim ľudom a ja budem ich Bohom. A dám im jedno srdce a jeden spôsob života.*“ Biblia, Jeremiáš 32,38-39a, sa konfirmácie zúčastnili so svojimi rodinami: Samuel Fabian, Samuel Fábik, Ján Hostačný, Patrik Hrušovský, Adam Hudec, Patrik Jedenástik, Chiara Kováčiková, Samuel Krajčík, Petra Eva Petruľová, Adam Pevný, Simona Plesnivá, Ema Rizeková, Karin Rizeková.

Slávnostnú konfirmáciu viedli kňazi – pani Jarmila Petruľová, pán Milan Petruľa a pán Milan Bartko.

Pani farárka Jarmila Petruľová všetkým poďakovala: „*Dovolenie mi poďakovať sa vám a Pánu Bohu za konfirmačnú slnečnú nedeľu, ktorú sme mohli spoločne prežiť v chráme Božom spolu s našimi deťmi a rodinami – ako hrdí rodičia, ktorí sú vďační za svoje deti a pri pohľade na ne si uvedomiť, čo všetko sme spolu prežili a v čom všetkom sme pri nich stáli a podporovali ich. Vieme, že sme v tom neboli sami, ale veľká vďaka za to všetko pokojné, radostné, ťažké, náročné, v tom všetkom nás viedol láskavý Boh.*“

Dušan Pevný

Rok 2040 v našej obci – názor „dospelákov“

Spýtali sme sa

V minulom čísle novín HLAS sme zverejnili odpovede detí z našej školy o tom, čo si myslia o našej obci z pohľadu ich vedomia a videnia. Mnohé odpovede vyvolali úsmev, nad mnohými sme sa zamysleli. V tomto čísle dávame priestor na odpovede dospelých osôb. Položili sme im rovnakú otázku: „Ako a kde vidíte Stankovce o dvadsať rokov?“ Prinášame vám zopár názorov a odpovedí.

„Stankovce sa budú nad'alej rozrastať, mladí budú prichádzať. Počítam, že sa to všetko bude rozrastať smerom k Turnej. Myslím, že sa postupne spojíme s Trenčianskou Turnou a Trenčínom, pravdepodobne to nebude za dvadsať rokov, ale bude to tak.“

– **Dušan Dutko** (zvukový záznam)

„Každá komunita prechádza časom určitým vývojom. Ten je založený na raste, úpadku či gradácii. Obec Trenčianske Stankovce, podľa mňa, sú a budú obcou bohatou na šikovných, dobrých a schopných ľudí. Verím a viem, že o pár rokov budú mať ľudia v obci stále pevné väzby medzi sebou ako masa ľudí vo veľkých mestách. Dúfam, že o pár rokov bude stále potrebné vytvárať vhodné podmienky pre mladých ľudí, aby sa vracali do obce. Tým mám na mysli výstavbu tzv. štartovacích bytov.“

– **Alžbeta Jurigová** (mailová odpoveď)

„Stankovce majú veľký potenciál, osobne mi tu chýba kúpalisko.“

– **Peter Žiaček** (hlasový záznam)

„Prajem si, aby Stankovce mali dedinský ráz, aby sme sa nestali predmestím Trenčína, aby boli dedinou, aby boli ľudia súdržní, spolu, aby sa mali radi, aby si nerobili prieky, aby zostali takí obyčajní klasickí dedinčania.“

– **Brigita Ľahká** (hlasový záznam)

„Perspektíva Stankoviec tu zostáva, budú sa rozširovať, lebo sú tu na to dostatočné pozemky.“

– **Vladimír Juráček** (hlasový záznam)

„V obci by mohlo fungovať niekoľko menších penziónov (domovov soc. služieb) pre starších a imobilných občanov, mala by existovať okrem štátnej základnej školy aj súkromná základná škola, prípadne základná umelecká škola, zachovaný by mal byť dedinský ráz – viac rodinných domov ako bytoviek, kultúrny stánok pre kiná, koncerty..., oddychové zóny – detské ihriská - v každej časti obce by mali byť viaceré, viac okrasných stromov, kríkov – na nevyužitých obecných plochách, v okolí bytoviek, v povodí potokov..., záchytné plochy na parkoviská pred každou časťou obce.“

– **Terézia Kadáková** (mailová odpoveď)

„Vďaka výhodnej polohe pri diaľnici a neďaleko krajského mesta Trenčín si myslím, že

našu obec čaká rozvoj a rast. Svedčí o tom aj dynamická výstavba nových rodinných domov a bytoviek. Osobne vidím Trenčianske Stankovce o 20 rokov zástavbou spojené s obcou Trenčianska Turná a možno už aj s mestom Trenčín. Akurát by sa nemalo pri rozširovaní obce zabúdať aj na budovanie potrebnej infraštruktúry a občianskej vybavenosti.“

– **Ivan Horniak** (mailová odpoveď)

„Podľa mňa sa ocitneme v Trenčíne... Stankovce sú rozlohou a umiestnením super položené. Majú blízko všetko – mesto, diaľnicu, akurát má šťve tá „bánovská“ cesta a s tým nikto nič nerobí. Inak som v Stankovciach maximálne spokojný.“

– **Martin Záhumenský** (hlasový záznam)

Katolícky kostol

„Predstavu obce o ďalších 20 rokov by som zhrnul do nasledovných slov:

- finančne stabilná, silná a nezávislá, rozumne zelená, inšpirujúca a progresívna, moderná, rešpektujúca tradície

Tých niekoľko predstáv ohľadne vývoja obce rozviním tu:

- rozumne zelená – myslené ako všeobecná redukcia odpadov, eventuálne lokálne moderná skládka pre nerecyklovateľné veci – kto si odpad vyprodukuje, nech sa oň aj postará, projekty na zachytávanie vody v krajine – zelené strechy, lokálne nádržky a nádrže, vysadenie viac stromov (z našich lesov) a zelene na obecných pozemkoch, nepoužívanie umelých hnojív
- investície do udržateľnej, modernej a kvalitnej architektúry obecných a verejne prospešných stavieb

- ekonomická nezávislosť a samostatnosť obce, zachovanie/rozšírenie obecného podniku služieb, dlhodobé a premyslene investovanie do obecného majetku, zvelaďovanie a zhodnocovanie obecného majetku

- obecné byty pre mladých učiteľov, lekárov, mladé rodiny, dôchodcov – ponúkajú sa strešné priestory základnej školy, kúpa bytových jednotiek v novostavbách, eventuálne výstavba obecného bývania

- lokálne (prírodné) kúpalisko – žiaden aquapark

- rozvoj kvalitných služieb, podpora zachovania a obnovovania tradícií – obecné múzeum v jednej zo starých chalúp, spolupráca verejného a súkromného sektoru na zvelaďovaní obce – podpora športu.”

– Michal Beňovič (mailová odpoveď)

Evanjelický kostol

Ďakujeme všetkým účastníkom ankety, aj tým, ktorých odpovede sme z kapacitných dôvodov nemohli zverejniť. Názory na vývoj obce v najbližších dvadsiatich rokoch sú rôzne, no veľmi inšpiratívne.

Redakčná rada

Športový areál

Dokola tá istá pesnička

Názor

Nepatrím medzi tých, ktorí by uverili hneď prvej informácii, ktorú dostanú, ale snažím sa získavať čo najviac informácií z rôznych strán, tie potom vyhodnotiť, a tak sa aspoň čiastočne priblížim k pravde. Lebo pravdu sa z úst našich čelných predstaviteľov ani z médií nedozviem. Len strašenie, vyhrážanie, hystéria, šírenie poplašnej správy, nič pozitívne, ukludňujúce a povzbudzujúce.

Rozhodnutia sú strieľané od pása, bez zdôvodnenia a často bez logického vysvetlenia. Ako keby sme boli ovce, nevedeli rozmýšľať, len aby sme čušali a slepo poslúchali. Ľudia chcú a majú právo poznať pravdu. A keď sa ju nedozvedajú z úst povolaných, tak ju hľadajú inde a často uveria potom aj nezmyslom.

Stále dokola tá pesnička o rúškach. Nemám nič proti rúškam, je to dôležitá ochrana, ale nie všemocná. Oveľa dôležitejšie je mať dobrú imunitu, ale o tom sa vôbec nehovorí. A vysoká imunita sa dá získať zdravým životným štýlom, pohybom na čerstvom vzduchu, športovaním.

A potom vôbec nezáleží na veku. Kto si vypestuje dobrú imunitu a nemá iné závažné ochorenia, tak keď aj schytá ten vírus, jeho organizmus si s tým ľahko poradí.

Ale ako si vypestujú mladí ľudia a deti imunitu? Keď budú sedieť zavretí doma pri počítačoch? Asi ťažko, zlenivejú a ich imunita poklesne. Ja som mal naposledy chrípku tesne pred mojou stužkovou, to už je dobre dávno a nikdy som nebol proti chrípke očkovaný. Chrípka sa na mňa nechytá, prečo asi?

Rôzne škodlivé vírusy tu boli aj v minulosti, sú teraz a budú aj v budúcnosti. To si budeme

až do smrti zahalovať tvár a oberať sa o životodarný kyslík a ničiť si pľúca? Ved' rúška nie sú jediný druh alebo spôsob ochrany a majú aj svoje nevýhody, ale o tom mocní tohto sveta nehovoria, to im nehrá do karát.

Ale, už som sa príliš rozpísal, už som sa musel zdôveriť s tým, čo v sebe dusím, nemusíte s tým, čo som napísal, súhlasiť. Sú to len moje názory, len dúfam, že nie som jediný, čo má takéto poznatky a kto to takto vidí, len som sa snažil logicky rozmýšľať a vyjadriť svoj postoj k tejto téme dnešných dní.

Štefan Šmatlák

Ako pri Niagare?

Pozdrav spoza mora

Slovák, rodák z našich končín žijúci v Kanade, Paul Stacho píše: „**NO TOURISM, BUT BEAUTY IS STILL THERE**“. Skrátka, do slovenčiny jednoducho preložené: „**V podstate na Niagare žiadny turizmus, ale Božská krása Niagary je tu nad'alej uchovaná a zostáva**“.

Paul píše: „**Srdečné pozdravy z „Niagarskej gubernie“. O čom by som asi napísal domácim a zahraničným Slovákom? Vari o koronavíruse. Ved' inú tému v súčasnosti hádam ani nepoznám. Teda aspoň pár slovami o živote, ktorý sa nám v roku 2020 aj v Kanade podstatne všetkým skomplikoval. Nielenže zmenil, ale doslova naruby obrátil.**“

©STACHOphoto

Niagarské vodopády

Básnik by v umeleckých veršoch skôr obvinil nebezpečného netopiera, ktorý nepozorovateľne niekomu niekam uletel z laboratória a roznosil po celej zemeguli vírus. Najprv sme ho pomenovali koronou, v dnešných časoch radšej vyslovíme odborné s dôvetkom aj dvojčísle: COVID-19. Skôr si však povieme, zlaté dobré časy - rok 2019 a roky predtým, keď sme mohli trebárs úplne bezproblémovo cestovať a stretávať sa a náš život sa zdal oveľa slobodnejší, v skutočných normálnych a zaužívaných kolajach. Teraz nás týždne a mesiace dennodenne doslova vykoľajujú od rána do neskorého večera nepretržité informácie z médií o pandémie. Robí nám netušené problémy nielen čo sa týka ohrozenia nášho najcennejšieho - zdravia, ale mnohí ľudia dokonca bankrotujú.

V Kanade, podobne ako na Slovensku, nás momentálne gniavi druhá vlna koronavírusu. A ak nás COVID-19 nepoloží div nie na smrteľnú posteľ, tak vari už samotný strach nás k tomu skôr či neskôr doženie. Samé reštrikcie, čo môžeme dnes, zajtra... A čo nebudeme môcť už pozajtra. Hranice s USA máme dodnes uzavreté a aj preto je na Niagare bez turistov clivo,

smutno, priam mŕtvo. Hotely a reštaurácie sú prázdne a na kasinách, ktoré fungovali ako fabriky 365 dní v roku, len samé tabule s upozornením „**Momentálne z pandemických dôvodov uzatvorené**“.

To všetko má ale, celkom prirodzene, aj svoje prednosti, plusy. Najmä pre domorodca -

©STACHOphoto

fotografa. Nie hysterické, ale skôr historické fotografie (ved' posúďte sami z priložených októbrových jesenných fotografií). Len tak mimochodom - viete, že sa akosi lepšie dýcha bez benzínových výparov, navôkol len pár ľudí na ulici... Jednoducho - božský pokoj.

A tak i preto na záver vám, milí čitatelia portálu SLOVENSKÉ ZAHRANIČIE, facebooku SLOVENSKÝ SVET, tiež stankovského HLAS-u, prajem to moje klasické od tichej a pohodovej Niagary: „**Zdravíčko & Šťastíčko!**“

Paul Stacho, Stoney Creek - Kanada

©STACHOphoto

Maratónci z obce

Aktivita

Košický maratón mieru je najstarší maratón v Európe a tretí najstarší na svete. Koná sa každý rok prvú októbrovú nedeľu a pre každého účastníka, či už na trati alebo vedľa trate, je to nezabudnuteľný zážitok. Celé mesto tou atmosférou žije a skoro všetci obyvatelia Košíc povzbudzujú. Minulý rok sa na štart postavilo rekordných 14,5 - tisíc účastníkov v rôznych kategóriách. Tento rok mali medzi nimi byť aj dvaja kamaráti bežci zo Stankoviec, Denis a Janko.

Chalani, ktorí beh milujú a majú už čo - to odbehnuté aj súťažne. Registráciu mali už niekoľko mesiacov, ubytovanie v Košiciach vybavené tiež skoro rok dopredu, natréňované takisto a ambície na prekonanie svojho osobného rekordu z minulého ročníka tiež... Lenže. Tak ako na všetko, aj na toto podujatie mala vplyv momentálna epidemiologická situácia. Do posledných dní sa presne nevedelo, či sa maratón pobeží alebo nie a ak áno, ako... Nakoniec prišlo rozhodnutie, že preteky sa konať budú, ale v limitovanom počte účastníkov. Bežať malo len 200 ľudí, a aj to s určitými obmedzeniami.

U chlapcov bol, samozrejme, veľký smútok, že na štart sa tento rok nepostavia, ale potom prišiel nápad, že v ten víkend, kedy sa má maratón v Košiciach bežať, by si ho mohli zabehnúť tu v okolí obce. Dohodli sa na sobotu. Prípravy na takéto preteky musia byť poriadne, predsa len je to o niečo inom, ako si ísť len tak zabehnúť na hodinku po práci. Iná strava, iné nastavenie hlavy, zabezpečenie občerstvenia... V piatok večer začalo silno fúkať. Nebolo by na tom nič znepokojivé, ale takéto počasie hlásili aj na sobotu celý deň. Zostávalo len veriť,

že sa predpoveď ako viackrát predtým nenaplní. Noc pred takýmto maratónom sa dobre vyspi málokto, bežec a je jedno, či je to maratón v Košiciach alebo doma.

Budík zazvonil skoro ráno a prvý pohľad z okna nevestil nič dobré. Víchor narobil na terase

spúšť, po uliciach boli poodlamované konáre a nevyzeral, že by sa mal utíšiť. Bol to snáď najveternejší deň v roku... Po malej výmene správ a ubezpečení, či sa ozaj na toto idú dať, sa obliekli (čo bolo aj dosť problematické určiť, ako sa obliecť) a vyrazili na štart, ktorý bol pri rieke vedľa sídla spoločnosti Dalitrans. Trasu si naplánovali po cyklistickom chodníku smerom na Nové Mesto nad Váhom a potom opačne do Trenčína a naspäť. Dokopy 42 km. Janko si na tričko pripol aj súťažné číslo z minulého ročníka. Slávnostný štartovací výstrel za potlesku tisícky ľudí sa nekonal, ale vyštartovalo sa s o to väčším nadšením. Prvé úseky ubiehali dobre, aj keď vietor dával poriadne zabráť. Po ceste ich obiehali cyklisti, ktorí sa isto pri pohľade na Jankove číslo čudovali, aké preteky sa tu dnes konajú. S pribúdajúcimi kilometrami a neutíchajúcim vetriskom začali pomaličky prichádzať aj malé „krížičky“. Na tom „pravom“ košickom maratóne je počas celej trasy plno povzbudzujúcich ľudí, ktorí na vás pokrikujú, vytrubujú, mávajú a dodávajú vám energiu. Ste súčasťou tej veľkej masy bežcov, a to vás ženie vpred. Taktiež je v pravidelných intervaloch občerstvenie a tu, na cyklotrase toto všetko chýbalo. Okolo bola len voda, stromy, silný vietor a sem tam nejaký víkendový športovec.

V slabej chvíli prišlo aj na myšlienku trasu si skrátiť, ale našťastie to chlapci ustáli a po úporných štyroch hodinách do toho cieľa, za veľkého potlesku a rachotu rapkáča od rodinných príslušníkov, dobehli. Vysilení, ale šťastní, že si ten „košický“ zabehli. Aj keď na náhradnom mieste, ale zabehli.

Klobúk dole, chalani.

Martina Belajová

Ján Surovský a Denis Lauko

Zavraždený na Brezine

Historické postavy

V roku, kedy slávime 75 rokov od konca 2. svetovej vojny, si chceme pripomenúť nášho rodáka Adama Porubana (1913-1945), ktorého pripravili o život nemeckí okupanti so slovenskými pomáhačmi a bol umučený a popravený v trenčianskom lesoparku Brezina, kde je aj jeho hrob pri pamätníku obetiam fašizmu na cintoríne nad Čerešňovým sadom. Podarilo sa nám získať materiál, ktorý hovorí o posledných chvíľach Adama Porubana z úst najpovolanejšej osoby, a to jeho manželky Ol'gy. Poznali sme ju ako Ol'gu Cibulíkovú, ktorá pracovala aj ako krčmárka na Belovci, keď sa ako vdova po Adamovi Porubanovi opäť vydala. Pozrime sa teda na jej slová:

Sídlo veliteľstva SD a Einsatzkomanda v Trenčíne

„Adam Poruban, môj muž, sa narodil v roku 1913. Vyučil sa za krajčíra a mal samostatnú živnosť v Trenčíne. Prevádzal ju v neveľkej prenájatej miestnosti, lebo v Malých Stankovciach, odkiaľ pochádzal, nenašiel si k práci vhodného miesta. Tu som začas bývala s ním aj ja, no ťažalo nás to len do rodnej obce – do Malých Stankoviec. V roku 1943 sme sa presťahovali do nového domčeka, ešte nebol ani dobre vyhotovený, aj sa detmi. Ťažkosť bolo dosť. Ale muž bol pracovitý, mali sme sa radi a verili sme, že i dom dáme dajako do poriadku i deti si odchováme. Lenže nebolo to také jednoduché. Bola vojna a tá nám komplikovala život. Muž často odchádzal do Trenčína, aby si pozháňal materiál potrebný k práci. Ja som opatrovala deti – Dušana i mladšiu Vierku a pomáhala manželovi, ako som mohla.

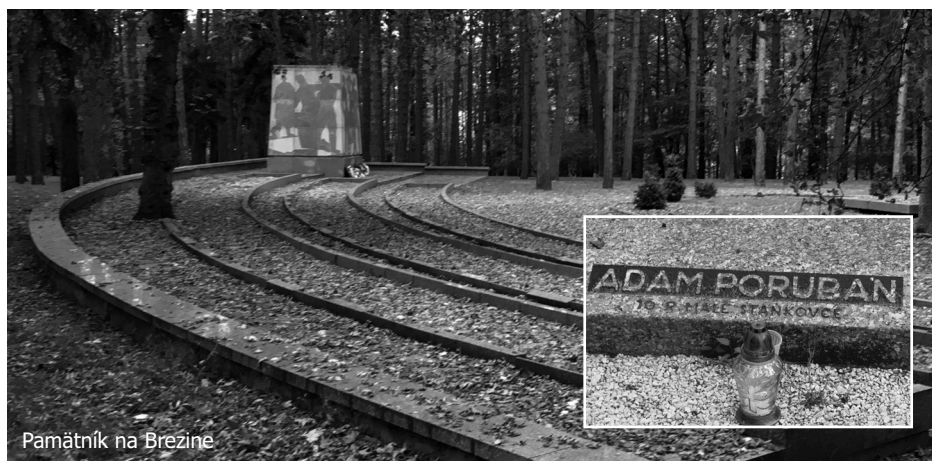
Raz len, bolo to dajako koncom zimy 1944, mi pri návšteve sesternica dôverne povedala vec, ktorá ma ohromila: „Vieš, Olinka, že tvoj muž pomáha pri zásobovaní partizánov?“ Nevedela som to, ba ani netušila. Sesternica, ktorej muž bol dôstojníkom, ma prosila, aby som dávala na svojho muža pozor, aby ho nestihlo nešťastie. Prikazovala väčšiu opatrnosť. Ale akú opatrnosť? Muž sa ani predtým, ani potom s ničím nezdôveril. Darmo som ho pozorovala i v reči, či sa nepreriekne. Zrejme sa rozhodol ušetriť mňa i deti od takýchto starostí, ved' časy boli naozaj zlé. Pravdaže sesternicino upozornenie mi zasialo do srdca nepokoj, no čo

som mohla urobiť? Ak som to spomenula mužovi, neprezradil sa ani mihnutím oka, povedal iba, že mám byť spokojná. Lenže spokojná som už ťažko mohla byť, vedela som, ako to vo svete beží a vedela som aj posúdiť, akí sú Nemci.

Zanedlho, bolo to 13. februára 1945, dostali sme čudnú návštevu. Bol večer, keď ktosi zabúchal. Neznámy muž v civile sa domáhal k nám do domu. Kázal zhasiť elektrickú lampu a zapálil len sviečku, ktorú sám priniesol. Pýtal sa na manžela Adama. Bol doma. Neznámy sa mu prihovoral, že prichádza od partizánov a nesie mu od nich odkaz. Ako mu podával lístok, ten spadol na zem. Zohla som sa, že ho zdvihnem a aj pri svetle sviečky som videla, že muž má pod civilnými šatami ešte vojenskú uniformu. Začala som si neznámeho lepšie všímať

a spoznala som muža, ktorého som často vídala v Trenčíne, meno som však nevedela. Nevieť si ani teraz naň spomenúť. Viem len toľko, že cez front utiekol z Trenčína s Nemcami. Viac som ho v živote nevidela.

Neznámy hneď odišiel a mužovi zanechal iba ten lístok, na ktorom bolo napísané, že 14. februára má prísť do hostinca Fajka v Trenčíne. Viac tam nebolo nič. Muž pravdepodobne „neznámeho“ partizána poznal, veril mu a vybral sa na druhý deň – 14. februára 1945 na určenú schôdzku. No prv, než tam došiel, niekto mu zrejme cestou povedal, že tam chodiť nemá, že doručovateľ lístku je pravdepodobne nemecký konfident. Vracal sa teda domov na bicykli. Cesta bola namáhavá, napadlo veľa snehu. Zrazu v Sedličnej na križovatke dobehlo ho auto s tromi gestapákmi. Tí ho zhodili z bicykla a strčili do auta. Kde sa bicykel podel, dodnes neviem. Ale čo tam po ňom, horšie bolo, čo nasledovalo potom. Auto zastalo pred naším domom. Dvaja gestapáci vošli ku mne do kuchyne a pýtali sa na manžela, kam šiel. Povedala som, že nie je doma. Šiel asi do Trenčína po nejaký materiál ako zvyčajne. Keď sa viac odo mňa nedozvedeli, začali robiť domovú prehliadku. Bez výsledku. Na to mi povedali, aby som odvieďla niekam jednoročného chlapca, dievčatko bolo práve u starých rodičov – že musím ísť s nimi. Zaviedla som Dušanka do susedov a vošla som do domu, že sa pripravím na cestu. Zrazu mi padol zrak na nemecké auto pod oknom. V ňom môj muž! Vravím Nemcom: „Akože sa na môjho muža vypytujete a máte ho v aute?!” Oni do mňa, že do toho ma nič, aby som sa len brala. Bola som zúfalá, vedela som, že sa robí niečo strašné, všetkému som však stále nerozumela. Divné mi bolo, že jeden z Nemcov, čo ma zatýkal a volal sa Seidler ma trochu poznal, no teraz sa tváril, akoby ma nikdy nevidel. Tak nás odviezli. Okrem muža a mňa, zatkli ešte mužovho otca a brata.

Pamätník na Brezine

Adam Poruban

Dva týždne ma vypočúvali a väznili spolu so 16-timi ženami v Trenčíne. Pretože som však o mužovej činnosti naozaj nič nevedela, prepustili ma. Po čase prepustili aj mužovho brata. Otec tam zostal a neskôr ho väznili v Nemecku. Po prepustení z väzenia som chodievala navštevovať manžela. Doniesla som mu aspoň čistú bielizeň. Bola som za ním druhý raz. Pamätám sa, ako vtedy zavolať na mňa od škrabania zemiakov: „Olinka!“ a zakýval mi rukou. Vtedy som ho videla naposledy. Keď som o týždeň prišla s batôžkom, povedali mi, že mám ísť domov, že mi muža prepustili a poslali domov. Zakrútila sa mi hlava. Domov? Kedy? Ako? Ved' doma nie je. Motkala som sa tam, nevediac čo si počať. Vedela som, že je to klamstvo.

Pristúpil ku mne jeden gardista, čo tam zrejme držal stráž, a ktorého som trochu poznala, lebo som s jeho ženou kedysi pracovala. Lútosťivo na mňa pozrel a vytiahol drobný lístok, na ktorom bolo 18 mien. Medzi nimi aj meno môjho muža. Hovoril, že darmo by som muža hľadala, že ho 20. marca 1945 spolu s tými 17-timi Nemci bez súdu zastrelili na trenčianskej Brezine. Vrátila som sa domov s ťažkou ranou v srdci. Tam je náš spokojný život, naše nádeje. Nebolo mi ľahko, verte mi, ale boli tu deti, a tak som sa musela vzbopit' a starať sa o ne, keď ich fašisti pripravili o otca – živiteľa.

Bolo po vojne. Pre mnohých radosť, pre mňa – i radosť, i žiaľ. A v tom čase ma viac gniavil žiaľ, lebo rana po strate dobrého, milého muža bola ešte príliš čerstvá. Bolo mi treba nájsť jeho telo a dôstojne ho pochovať. Otvárali hroby na Brezine. Čo tam bolo truchlivých stretnutí. Jedna si našla muža, syna, brata, len ja som nemohla nájsť svojho muža. V tom hrobe, kde mali byť osemnásti, boli iba šesťnásti, ani jeden z nich môj muž, aj keď mŕtvolu bolo ťažké identifikovať. Predsa viem, že na Brezine je jeho hrob! Prečo?

Keď sa otec vrátil z Nemecka, hovoril, že Adam veľmi túžil po živote, hoci vedel, že ho čaká smrť. Zastrájal sa, že fašistom musí ujsť. Možno sa mu podarilo z miesta popravy kúsok ujsť, no určite tam padol a Nemci ho zakopali kde bol, aby ho nemuseli prenášať. Každý vie, že Brezina nevydala všetky svoje tajomstvá dodnes, ba hádam sa nik už nedozvie o všetkých tých zverstvách, čo sa tam popáchali.

Ešte jeden fakt svedčí o jeho spoločnej smrti s ostatnými, na osudnom lístku napísanými. Keď pri otvorení hrobu chýbali dve telá a prítomní sa dozvedeli, že jeden z nich bol krajčír, odovzdali mi utrápenej vreckovku s náprstkom. Bezpečne som poznala, že sú to veci môjho muža, a tak Brezina je určite miestom posledných chvíľ jeho života.

To je všetko, celá tá bolestná cesta, ktorú som vtedy musela prejsť. Zostala som sama so svojimi deťmi. Boli bystré a dobré. Škoda len, že Dušanko po maturite mi tragicky zahynul. Ďalšia ťažká rana v živote. Vierka je vydatá, žije si spokojne. Vychovávam jej deti. Ja mám druhého muža, žijeme spokojne, aj naše ďalšie deti, ktoré sa nám narodili už v slobodnej vlasti.

Sloboda? Často človek ani dosť dobre nechápe, čo je to. Ba či to pochopia mladí, tí, čo sa už po vojne narodili? Myslím si však, že ja už trochu viem, čo je to sloboda. Je to veľa, veľa bolesti, strachu a utrpenia prežitého preto, aby iní nemuseli trpieť a báť sa o svoje šťastie a svoj pokoj."

Poznámka: Podľa súdnych protokolov o vykopávkach na trenčianskej Brezine, brat umučeného Michal Poruban, identifikoval Adama Porubana v poslednom siedmom hrobe.

Pani Oľga, vdova po Adamovi Porubanovi pred pár rokmi zomrela, no vo Veľkých Stankovciach žije ich dcéra Vierka so svojou rodinou, a tak živý odkaz Adama žije medzi nami dodnes.

Zverejňujeme so súhlasom pozostalých.

Zdroj: <https://visit.trencin.sk/obete-fasizmu-v-trencine/>

Spracovali Štefan Šmatlák a Dušan Pevný

Stankovská dvanástka

Historické foto

Kúria v Sedličnej

Z archívov

V roku 1986 vyšiel vo zväzákoch novinách ČIDLO, ktoré v tej dobe v našej obci vychádzali, článok „Čo s kúriou Lipských v Sedličnej?“. V tom čase prebiehali rokovania medzi mládežníckou organizáciou SZM a miestnym Obecným podnikom služieb o prevzatí patronátu mladých ľudí nad priláhlým parkom kúrie. Mladí sa zaujímali o túto časť obce, ktorá bola neodmysliteľnou súčasťou jej histórie. A tak v ČIDLE uviedli časť článku z Technických novín, číslo 1/86 od autora Ing. Igora Thurza. Tu sú jeho slová.

Lipškého kúria - 80-te roky

Sedličná, kde stojí baroková budova kúria Lipských z 18. storočia evidovaná v „Zozname nehnuteľných kultúrno-historických pamiatok v Západoslovenskom kraji“ na strane 91, je dnes časťou obce Trenčianske Stankovce. Spomenutá kúria je prízemná, od ulice má jednoduchú architektúru (vo dvorovej časti, kde sa nachádza vstup, sú zaujímavé detaily). Je umiestnená v parku a tvorí teda celok pamiatky stavebnej s pamiatkou prírodnou, komplexnú historickú parcelu. V kúrii sa narodil kartograf Ján Lipský (1766-1826), ktorý sa zúčastnil na prvom mapovaní bývalej monarchie. Objekt kúrie je označený pamätnou tabuľou, ktorú Jánovi Lipskému odhalili v roku 1971. V parku je Lipský pochovaný.

Podľa štúdie pre rekonštrukciu kúrie, ktorú vypracoval Keramoprojekt v Trenčíne v roku 1975, mala sa kúria využiť ako školské a rekreačné stredisko. Podľa záznamu z rokovania v Trenčianskych Stankovciach dňa 30. 4. 1982 Keramoprojekt spracovával novú štúdiu využitia parcely, ktorá mala byť hotová do konca júna 1982. Bežná údržba objektu sa mala zabezpečiť v priebehu roka 1982. Na spomenutom rokovaní sa konštatovalo, že ide o objekt pamiatkového záujmu, na ktorý sa vzťahujú ustanovenia zákona o kultúrnych pamiatkach č.7/1958 Zb. SNR, ako vyplýva aj z listu Okresnej pamiatkovej správy v Trenčíne z 15.6.1983. Podľa harmonogramu predloženého dňa 10. 11. 1983 sa

Lipškého kúria - 30-te roky

Pôvodný Lipškého park

mal vykonať historický a stavebný prieskum pamiatky do konca februára 1984. Práce na projektovej úlohe sa mali vykonať do konca apríla 1984. Práce na jedностupňovom projekte do konca decembra 1984. V apríli až v decembri 1985 sa mala zrealizovať rekonštrukcia kúrie.

Krajský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave vo februári 1984 vypracoval „Zámer obnovy pamiatky Kúria Lipských Sedličná – Trenčianske Stankovce“ a v januári 1985 odporučal zapísať kúriu do štátneho zoznamu nehnuteľných kultúrnych pamiatok. Je paradoxné, že kúria v Sedličnej, hoci (ako z predchádzajúceho vyplýva) sa medzi pamiatkami eviduje, v štátnom zozname dodnes nie je zapísaná, pričom však táto formalita pre údržbu a obnovu pamiatok by nemala byť podstatnou prekážkou. Za záchranu kúrie Lipských sa angažovali Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny i Slovenská kartografia n.p.

Kúria však chradne (i park okolo nej je veľmi zanedbaný) a podľa informácií z ONV Trenčín a MNV v Trenčianskych Stankovciach sa uvažuje o jej demolácii. Na jej mieste sa rátaťo aj s výrobňou cestovín, ale od tohto zámeru sa ustúpilo. Ministerstvo kultúry SS listom z 25.10.1985 odporuča, aby ONV v Trenčíne rozhodol o zápise kúrie s parkom do štátneho zoznamu nehnuteľných kultúrnych pamiatok a zabezpečil ich zachovanie a primerané využitie.

Vo viacerých prípadoch historické objekty chátrajú, a pritom sa budujú nákladné kultúrne domy. Pritom využívať staršie objekty znamená šetriť miesto i materiál – má to teda aj isté prednosti ekonomické, ak už nehovoríme o kultúrnych ohľadoch. Objekt v Sedličnej by sa dal využiť jednak na kultúrne účely obce, jednak pre múzeum kartografie. Veď sú známe prípady pamiatok, ktoré rekonštruovali takmer od základu. Často by však stačila dôsledná údržba.

Tol'ko slová pána Thurza z Technických novín z roku 1986 zverejnené na stránkach mládežníckych novín ČIDLO.

Archív novín ČIDLO,
krátený výňatok z Technických novín 1986

Liberatory versus Messerschmitty

Na vlastné oči

29. august 1944 bol deň, ktorý sa významne zapísal do mojej pamäti. Pojem Liberator či „lietajúca pevnosť“, ale aj tzv. „kobercové nálety“ boli už poriadnu chvíľu predtým známe pojmy! Napokon, najmä ten posledný vojnový (kobercový) nálet sa zrejme naveky zapísal krvavým písmom v hlavnom meste Saska – v Drážďanoch. Nad jeho nebi naraz letelo 1300 ťažkých bombardérov RAF a USAF, teda britských a amerických.

Hrob amerických vojakov

Toto sú skromné riadky spomienok takmer šesťročného chlapca. V tých časoch a v takých podmienkach sa dospievalo veľkým krokom skoro každý deň. Lenže spomienky sú takmer po 76 rokoch a ten chlapec je už poriadny dedko.

V ten augustový deň, krátko popoludní, sa na nebi, na rozhraní Slovenska a Moravy, nad bošáckou dolinou, presúvali dva Liberatory – ťažké bombardéry typu Boeing. Bol to deň krásny a teplý, presne ako vystrihnutý z „palety“ vtedajších dní na zlome augusta. Do úvodnej časti nemôžem nevpasovať opis nášho domu. Bol to klasický roľnícky dom, klasické „elko“, lenže prevrátené o 180 stupňov doprava.

Samotný začiatok registrujem ako veľa rámsu. S maminou sme boli na dvore. Ja som vyjavene hľadel na oblohu a pozeral na hru lietadiel „na chytačku“. Tak sa v mojej skoro šesťročnej hlave javila naháňačka lietadiel na jasnom nebi. Ona na mňa v nejakom pracovnom zaujatí pozabudla... Okolo mňa cupitali nejaké „kamienky“.

Zrazu ma doslova „zdrapla“ do rúk a vyniesla nahor, do najkrajnejšieho kúta „verandy“. V chvate ma posadila na betónovú podlahu, takže som bol opretý chrbtom o vnútorný „vinkel“ domu. Ona si pokľakla tvárou ku mne a celým svojím telom ma kryla a hlasno, plačlivým hlasom sa modlila. Za kľbkom, ktoré naše telá tvorili, bola celá masa múrov. Tá nás

kryla. Nad nami bola strecha domu. Slovom, bola to najspoločnejšia a najbezpečnejšia poloha proti prieniku striel palubných kanónov.

Letecké kanóny „besneli“, ak môžem tento termín použiť. Besneli vo výške sotva 1 km od nášho domu v smere sever - severozápad. Liberator letel pôvodne „pokojne“ v udanom smere, keď priletel krdel' nemeckých stíhačiek. Tie obletovali okolo neho ako osy. Chrlili doňho zo svojich palubných kanónov „žeravé“ trhavé a možno zápalné gule, aby ho zničili.

Je asi najvyšší čas dopovedať, že tie obrie bombardéry boli dva. A bez ohľadu na text pred

tým, je totiž nepochopiteľné, prečo len dva? Bolo totiž všeobecne známe, že tieto americké bombardéry letali v zoskupeniach – rojoch. Pravda, zdá sa, že roj, možno aj niekoľkých desiatok takýchto velikánov bol bezpečnejší, ako sólo stroje na čistej oblohe.

Mamku som vytrvával a so všetkým úsilím odtláčal v snahe vymknúť sa jej a pozerat' ďalej „kto koho chytí“ v hre lietadiel na chytačku. Spomínané „kamienky“ - guľky dopadali dosť zhusta. Bolo to dobre viditeľné na strechách. Ich potenciálna kinetická energia už v podstate neexistovala. V princípe ozaj nebola, lebo to, že dopadali na strechy, bol už v prevahe iba voľný pád a nič viac. Mohli mať svoju rýchlosť, ba aj istú ničivú silu, ale zrejme tie škridlice na strechách nerozbíjali...

Osud Liberatorov bol vlastne dopísaný už v momente, keď do nich začali dobiedzať jednotlivé stíhačky toho osieho roja! Na každý stroj sa akoby prilepila skupina zo piatich stíhačiek a nemecké kanóny chrlili svoje gule z každej pozície. Strelci určite neboli amatéri a vedeli, kde môžu byť najslabšie a najzraniteľnejšie miesta. Takže padnúť priam museli a bola to len otázka času. Jeden ešte na našej strane, druhý preletel hranicu, ale padol na strane moravskej (pamätník pri Rasovej nad Starým Hrozenkovom).

Posádky strojov sa, prirodzene, katapultovali, teda nechali sa vystreliť z priestoru lietadla aj so sedadlom a padákom na chrbte. Ten proces prebehol technicky úspešne. Vzhľadom k beštialite vtedajšej fašistickej soldatesky a nespočetnému radu príkladov podobného konania sa dal vopred predvídať osud mužov posádky. Ani jeden nedopadol na zem živý. V tichosti skončili svoj let v útrobach zeme, na cintoríne v Predbošáčke, osade vtedajších Bošáckych kopaníc – dnes Nová Bošáca.

Krátko po skončení vojny došlo k ich exhumácii, dôstojným a pietnym spôsobom, a prevozu do USA.

Dušan Ochodnický

Exhumácia pred odvozom do Ameriky

Zoznam kultúrnych pamiatok v obci

Info

Zoznam kultúrnych pamiatok v obci Trenčianske Stankovce bol vytvorený na základe zoznamu, ktorý bol zverejnený na webovej stránke Pamiatkového úradu Slovenskej republiky (PÚSR). V našej obci sa podľa tejto evidencie nachádza 6 pamiatok zaradených medzi pamiatkové objekty.

- Kostol – katastrálne územie Malé Stankovce, ev.č. 309-11922/0, ide o evanjelický kostol z roku 1784

- Zvonica – katastrálne územie Rozvadze, ev. č. 309-11801/0, ide o murovanú zvonicu v Rozvadzoch z roku 1867

- Zvonica – katastrálne územie Veľké Stankovce, ev.č. 309-11804/0, ide o murovanú zvonicu vo Veľkých Stankovciach z roku 1859.

Spoločne by sme sa mali postarať, aby sa do tohto zoznamu dostali aj ďalšie objekty z nášho chotára – zvonica v Malých Stankovciach pri potoku, socha sv. Jána Nepomuckého v záhrade rodiny Minárikových oproti Zdravotnému stredisku, kríž pri lipách v Rozvadzoch na mieste skonu vojakov z kuruckých vojen, Rákocziho studnička v Malých Stankovciach a posledné objekty lesnej železničky v Sedličnej.

Redakčná rada

Tu si môžeme pozrieť jednotlivé objekty podľa názvov:

- Hrob s náhrobníkom – katastrálne územie Sedličná, ev.č. 309-1302/0, ide o hrob Jána Lipského (1766-1826)

- Tabuľa pamätná – katastrálne územie Sedličná, ev.č. 309-2433/0, ide o pamätnú tabuľu, ktorá bola umiestnená na kúrii v Sedličnej, dnes už neexistujúcej budove, v súčasnosti je umiestnená pri vstupe do budovy základnej školy

- Zvonica – katastrálne územie Malé Stankovce, ev.č. 309-11921/0, ide o murovanú zvonicu pri evanjelickom kostole z roku 1784

Zvonica vo Veľkých Stankovciach

Ako to bolo s delením katastrov

Zaujímavosť

V minulom čísle sme zverejnili článok o histórii budovy Zdravotného strediska. Čitateľov i pamätníkov mohla zmýliť autenticita katastrálneho územia, na ktorom ležala či leží táto budova. K tomuto faktu nám pán Slavo Tomík, zaoberajúci sa historickými udalosťami a faktami z našej obce, povedal nasledovné:

„Čitateľom môže byť nejasné, kde vlastne zmieňovaná kúria (súčasťou nej bola budova ZS) ležala, či v Rozvadzoch alebo v Malých Stankovciach. V čase prvej písomnej zmienky o obciach v našej lokalite (konkrétne o Rozvadzoch v roku 1212) v 13. a 14. storočí patrili pozemky až po „Belovec“ a staré koryto Malostankovského potoka majiteľom Rozváz. Tí sa

v priebehu rokov menili, ale začiatkom 15. storočia boli najznámejšími majiteľmi zemanovia Rozváci. Ich rod sa niekedy na prelome 15. a 16. storočia odčlenil na vetvu s prídcomkom Malostankovskí. A vtedy pravdepodobne, došlo aj k rozdeleniu majetku, a tiež nami spomínanej lokality. Ale keďže vtedy neboli ešte stanovené katastrálne hranice, kúria sa nachádzala

v tesnej blízkosti obce Rozvadze a historicky toto územie patrilo majiteľom tejto obce, preto si neskorší majitelia kúrie (Gyulaffy, Bársony, Ruttkay) dávali k menám prídomek „de Rozvagy“ – z Rozváz.“

Tol'ko z vysvetlenia Slava Tomíka, ktorému týmto ďakujeme za spresnenie faktov.

Redakčná rada

Koniec vojny v Sedličnej

Koniec vojny - 75 rokov

Druhá svetová vojna je dodnes najväčší a najrozsiahlejší ozbrojený konflikt v dejinách ľudstva, ktorý stál život asi 45 až 60 miliónov ľudí. Počas šiestich rokov trvania zomreli desiatky miliónov civilistov, milióny príslušníkov ozbrojených síl, boli zničené celé mestá a spôsobené nevyčísliteľné škody na majetku a kultúrnom dedičstve ľudstva. A ako koniec vojny a prechod frontu prežívali občania Sedličnej sa dozvieme z tohto článku, ktorý je spracovaný zo záznamov z kroniky Sedličnej, ktoré vtedy autenticky zaznamenala kronikárka obce pani učiteľka Alžbeta Sirotná.

Nový rok 1945 sa začína v očakávaní blížaceho sa frontu. Maďarskí vojaci, ktorí prišli na Vianoce, sú ubytovaní v našej obci do konca januára. Uprostred januára prišli do našej dedinky nemeckí vojaci. Boli to mechanici a piloti, ktorí pracovali na letisku v Trenčianskych Biskupiciach. V našej obci boli ubytovaní asi do konca marca. Nemci mali v poli medzi Sedličnou a Trenč. Turnou sklady streliva. Veľké množstvo munície tu bolo na kopách rozložené. V našej obci mali strážnicu odkiaľ chodili vojaci tieto sklady strážiť. Muži z našej obce chodili na opevňovacie práce do Trenč. Biskupíc. Nemci dobre platili za tieto práce, muži zarobili 150 až 200 korún slovenských za deň a tí, ktorí pracovali s koňmi, zarobili 400 Ks denne. Vedeli sme aj v našej dedinke, že sa bojuje už na území Slovenska, že sa front zo dna na deň blíži k nám, a že sa frontu nevyhneme. Prichádzajú správy, že na východe, na severe a aj v južných krajoch je už boj. Počujeme o strašnom bombardovaní Nových Zámkov. Hrôza a strach preniká každého pri myšlienke, ako len prežijeme túto vojnu. Nábožní ľudia sa vo vrúcnych modlitbách utiekajú k Všemohúcemu, aby nám pomáhal, vedia, že jedine On nás môže zachrániť, keď nastanú dni hrôzy.

Obyvatelia našej obce vedia, že keď náš kraj bude dejiskom bojov nutné je cennejšie veci a potraviny ukryť, lebo frontový vojak, či je priateľ, či nepriateľ, berie všetko, čo potrebuje. Po záhradách, komorách vykopávajú jamy a tam schovávajú šatstvo i potraviny, zbožie, masť, atď. Blíži sa Veľká noc a ľudia strachom a úžasom hľadajú v ústretý frontu. Vo Veľkom týždni počujeme o hroznom bombardovaní Nitry. Ustupujeme nemecké vojsko unavene maširuje celé dni od Bánoviec n./B. po hradskej vedúcej z Trenč. Turnej (terajšia betónka vtedy neexistovala – pozn. redakcie) cez našu obec dole smerom na Beckov. Ustupujú pred víťaznou Červenou armádou.

Veľkonočné sviatky prežijeme ešte v tichosti. Mladí muži skrývajú sa v tieto dni v horách, aby ich ustupujúci Nemci nezobrali zo sebou. Tiež i dobytok skrývajú pred Nemcami v horách. Hospodárstvo Považského cukrovaru má v horách nad Betlehemom veľkú drevenú maštal', v ktorej skrýva tiež dobytok pred Nemcami. Táto maštal' bola na tento cieľ pred niekoľkými mesiacmi vybudovaná.

Počujeme, že Trnava a Bratislava sú už oslobodené Červenou armádou od Nemcov. Po nie-

koľko večerov vidíme v plameňoch Trenč. Biskupice. Nemci vyhodili do vzduchu budovu na letisku. Ničia čo len môžu, podmiňujú mosty v našom kraji. V našej obci bol most tiež podmiňovaný, ale zničený nebol, lebo niekoľkí odvážni obyvatelia zneškodnili míny. Počut' už dunenie diel. Týždeň po Veľkej noci 8. apríla na Bielu nedeľu ľudia už neodchádzajú z domu, ani do kostola nejdu. V predošlý deň v sobotu odišli z Rozvázdz poslední Nemci. V nedeľu popoludní prichádzajú prví vojaci víťaznej Červenej armády. Ľudia si vydýchnu, ale ešte nemáme všetko za sebou. V utorok prídu novší ruskí vojaci, ubytujú sa v obci a obyvatelia ich s radosťou pohostia. Vo štvrtok jedna časť z nich odchádza. Na druhom brehu Váhu sú Nemci, zbadávajú tuná Rusov a začne sa paľba. Ruské kaťuše dunia a Nemci dávajú spoza Váhu odpoveď. Ľudia sa skrývajú v pivniciach, tam i nocujú, i jedia i nejedia, strach a hrôza lomcuje nimi. Modlia sa, vzdychajú, prosia Pána Boha uprostred paľby o zmilovanie. Ešte však nie je vôľa božia, aby sa utrpenie skončilo.

V sobotu 14. apríla príde rozkaz. Celá obec musí hneď evakuovať do hôr. Obyvatelia rýchle pobalia najpotrebnejšie veci, hlavne periny, živobytie, naložia na vozy a za ustavičnej paľby tiahnu hore Sedličnou nad Betlehem, tam sa usadia v už spomenutej panskej maštali spolu s dobytkom. Keď obyvatelia evakuujú, vtedy maširujú Rumuni po hradskej vedúcej križom dedinou, niekoľkí tam zostanú mŕtvi ležať na hradskej. Ľudia ostanú v horách asi do štvrtka, potom jeden za druhým prichádzajú do opusteného domova. Ešte asi 2 týždne dunia delá, nie však už tak často.

Cez front boli ranené civilné osoby. U Jána Staníka jeden príbuzný mládenec, ktorý tam bol na návšteve a tiež aj Štefan Vachánek. Štefan Hornák, nie celkom normálny obyvateľ našej obce, zahynul pri Váhu v Trenč. Biskupiciach počas frontu. Aj domy v obci boli poškodené. Domy Ľudovíta Staníka, Jána Staníka, Michala Kadlečíka a budova hospodárstva Považského cukrovaru, menovite správcovy byt. Všetky tieto budovy boli na križovatke, tam cieľili Nemci spoza Váhu. Často prišli do obce ruskí i rumunskí vojaci a boli tu usídlení 2-3 dni. Boli tu ešte rumunskí vojaci dlhší čas ubytovaní. Konečne prišiel 9. máj, koniec vojny a deň Víťazstva. Ľudia si mohli vydýchnuť a venovať sa teraz už s chuťou svojej práci, doháňať v poli, čo bolo zameškané. Muži museli chodiť do Trenčína opravovať Nemcami zničené mosty na Váhu, museli voziť drevo z hôr k mostu.

Štefan Šmatlák

Krvavé a iné udalosti v Malých Stankovciach Zaujalo nás

V našich bývalých obciach sa toho len za posledných 100 rokov udialo veľmi veľa. Obyvatelia zažili toho až príliš - 2 svetové vojny, živelné pohromy, povodne, požiare, rôzne politické systémy. Výnimkou v tomto neboli ani Malé Stankovce. Samozrejme, že bolo aj veľa radostných udalostí, ale boli, bohužiaľ, aj také, keď tiekla krv a vyhasli ľudské životy. Ale o tom bližšie v článku.

Rok 1914 spôsobil rozruch aj v malej tichej dedinke Malé Stankovce. Mnohí chlapi museli ísť na front a aj tam sa osvedčili ako dobrí Slováci, vstúpili do Československých légii. Jeden z nich, Ján Humera, strelec 22. pešieho pluku, padol v boji za oslobodenie Československa u Vansiers dňa 22. októbra 1918.

Počas 1. svetovej vojny boli vtedy evanjelikom v Malých Stankovciach skonfiškované 2 zvony, a tiež katolíci prišli o 2 menšie zvony. V obci sa potom neskôr prihodila jedna veľmi zaujímavá a odvážna udalosť. Keď už boli takmer všetky zvony zobraté a vojna naďalej pokračovala, tak maďarská vláda rozhodla, aby boli v kostoloch z organov pobraté všetky kovové píšťaly. Malostankovské ženy sa však statočne postavili na obranu svojho cirkevného majetku. A tak sa vyzbrojené rýľmi, motykami,

vidlami a kosami postavili pred kostolné dvere a milého „konfiškátora“ hnali až za dedinu. Bol to veľmi odvážny čin, ale organ, ktorý bol v kostole nainštalovaný len rok predtým, ubránili.

Prevrat v roku 1918 – tak vtedy volali udalosti spojené so vznikom Československa, rozohnil krv aj inak pokojných občanov Malých Stankoviec. Zobrali si príklad z udalostí v meste Trenčín, kde sa vtedy veselo rabovalo. Pomocou Bierovčanov vrhli sa na tunajších obchodníkov, ktorí utiekli ratujúc si holé životy a svoje peniaze, povylamovali okná, dvere a začalo pustošenie. Každý bral čo sa dalo. Prvý deň boli zahnaní žandarmi, ale na druhý deň pokračovali a nezostalo ani len jediné okno, ani jediná stolica v celosti. Koniec rabovaniu urobili až vojaci, ktorí ozbrojení prišli najskôr do Veľkých Stankoviec a potom sa zastavili na Belovci, kde

začali strieľať. Istý Štefan Kuník bol nimi zas-trelený, keď vychádzal zo šenkovne na predsieň, kde aj zostal mŕtvy ležať medzi sudom a bedňou v kaluži rôznych liehovín a vlastnej krvi. Tiež Štefan Horňáček bol týmito vojakmi ťažko zranený.

Ešte jedna krvavá udalosť sa neskôr prihodila. Bolo to asi v roku 1928, keď sa hámranskí a veľkostankovskí mládenci pobili na svadbe a z toho vznikol dlhotrvajúci hnev. A vyvrcholilo to vtedy, keď hámranskí mládenci zabili Jozefa Lorenca, veľkostankovského mládenca. Hámrania sa schovali na humne pri „Repkých chodníku“, a keď sa menovaný vracal tade domov, tak ho prepadli, dopíchali a prehodili za plot.

Zdroj: - autentické záznamy z kroniky Malých Stankoviec.

Štefan Šmatlák

Pekelníkov návrat

Na vlastnej koži

Vraciam sa autom z nočného výletu. Je daždivá noc, preto musím dávať pozor na každý kúsok cesty. Nestretávam ani jedno auto, iba sem - tam mi nejaký zajac skríži cestu. Blížim sa ku Stankovciam po rovinke od družstva. Zrazu dial'kové svetlá v hustom daždi registrujú neznámy objekt na vozovke. Automaticky šliapnem na pedál brzdy a pomáham brzdiť i preradením rýchlosti.

Aký d'as to môže byť?

Šedo-hnedá srst', predĺžený ňufák, kly – neomylné diviak!

Priamo pod známymi Hliníkmi. Nevdojak som si spomenul na podobné stretnutie s tromi diviakmi z minulého roku i na výlet jedného ich spoločníka po našej dedine. Žeby to bol znova on a začnelo sa mu po Stankovčanoch?!

Každopádne to bol zážitok pozeráť z piatich metrov do očí diviaka, aj keď cez sklo auta. Až po mojom pozdrave bliknutím svetiel sa mu uráčilo uvoľniť mi cestu. Ešte chvíľu som zostal stáť a rozmýšľať nad zvláštnosťami prírody. Potom som však zaradil rýchlostný stupeň a s hlavou plnou myšlienok zamieril autom k domovu.

Dušan Pevný

Na závody som sa veľmi tešil

Náš rodák, Denis Poláš z Veľkých Stankoviec, motocyklový pretekár, nás informoval o tejto veľmi svojráznej motokrosovej sezóne, poznačenej pandemickými opatreniami. Ved' prvé preteky absolvoval koncom júna a celá sezóna sa vmestila do pár týždňov. Preteky boli častokrát veľmi náročné a v spleti závodných kôl bolo umenie sa umiestniť na predných pozíciách. Napriek tomu sa Denisovi darilo a ponúkame vám jeho umiestnenia v pretekoch.

Denis Poláš

MMČR Dalečín, ČR - 28.6. MX2 - Prvé závody po veľmi dlhej dobe. V triede MX2 nás prišlo 82 jazdcov. Spolu s jazdcami majstrovstiev sveta. Kvalifikácia bola veľmi náročná, aj keď sme boli rozdelení do dvoch skupín. Nedarilo sa mi spraviť rýchle kolo. A bolo z toho len 17. miesto v skupine. Celkovo: 20. miesto.

MMČR Kaplice, ČR - 5.7. MX2 - Ráno som sa na motorke cítil super. V kvalifikácii som vyjazdil 5. miesto v skupine, ale mal som dva pády, kedy som si narazil ruku a stehno. Na motorke som sa cítil lepšie ako na prvom závode. Škoda pádov. Celkovo: 13. miesto.

MMČR Jinín, ČR - 26.7. MX2 - Trať v Jiníne mi vôbec nesadla. V kvalifikácii som hneď v prvom rýchlom kole spadol a potom sa mi nedalo už zrýchliť. V jazdách som mal zlé štarty, ktoré ma stáli lepšie umiestnenie. Bol s om rád, že som mal tieto závody za sebou. Aj také sú dni. Celkovo: 18. miesto.

MMČR Lokeť, ČR - 9.8. MX2 - Trať bola pripravená naozaj super! Aj keď bolo celý deň brutálne teplo, tak sa im podarilo udržať trať celý čas v top stave. Tieto závody boli veľmi náročné, aj kvôli veľkému teplu. Totálne som bol „odpálený“ na konci dňa. Rýchlosť som mal

Mladé talenty

dobrú. Potrebujem však lepšie štarty a bude to super. Celkovo: 11. miesto.

Central Europe Race Veľké Uherce - 30. 8. voľný závod - MX2 - Na tieto závody som sa veľmi tešil, lebo to boli prvé a asi aj jediné medzinárodné preteky v tomto roku na Slovensku. Musím pochváliť MX Vinohrad za vrcholne pripravenú trať. Celkovo: 4. miesto. V superfinále: 8. miesto.

MMČR Pacov, ČR - 6.9. MX2 - Na trati som sa od rána cítil super, trať bola v jazdách dosť náročná a rozbitá, ale vedel som si na nej nájsť správny rytmus. Mal som super tempo a jazdil som niektoré najrýchlejšie kolá pretekov. Celkovo: 5. miesto.

MMČR Opatov, ČR - 20.9. MX2 - Na závody do Opatova som sa veľmi tešil. Trať bola opäť ako vždy nadržovaná a náročná. Tento rok, bohužiaľ, bola trať aj dosť tvrdá a niektoré zatáčky boli ako na plochej dráhe, čo mi vôbec nesesedelo. Celkovo: 5. miesto.

MMČR Petrovice u Karviné, ČR - 4. 10. MX2 - Trať aj napriek dažďom bola nachystaná super, večer však prišiel opäť dážď a pršalo do rána. Trať bola veľmi ťažká. Celkovo: 8. miesto.

V celom seriáli Medzinárodných majstrovstiev Českej republiky som skončil na 7. mieste.

Tento rok so mnou súťažil vo Veľkých Uherciach aj môj tímový kolega Radovan Gráč v kategórii MX2 - junior. V prvej jazde skončil na 1. mieste. V druhej skončil tiež na 1. mieste. Celkovo: 1. miesto. V superfinále skončil na 14. mieste.

Chcem poďakovať všetkým, ktorí nás celú ťažkú sezónu podporovali.

Denis Poláš, redakčná rada

Filmové popoludnia – Vtedy na západe

Stalo sa

Názov známeho amerického filmu som zvolil zámerne do titulku tohto článku. Vráť sa v čase do dôb, keď boli súčasťou kultúrneho života v obci aj filmové popoludnia v miestnej kinosále. Tie boli neodmysliteľnou súčasťou života Stankovčanov.

Mnohí mladí ľudia v tých časoch vyrastali pod vplyvom tejto kultúry. Kinematografia prinášala do miestnych kín pohľad na iný život, ako sa v tej dobe žil u nás, ale aj nadčasové filmy, ktoré sú súčasťou zlatého archívu svetovej filmovej tvorby.

V lokálnom kine tak mohli vidieť diváci filmy s hviezdami filmových plátní, o ktorých iba snivali či videli ich tváre v časopisoch. Videli špičkové filmy, mohli sa poučiť či vidieť, ako sa žije za „železnou“ oponou tej doby. Mnohí mali svoje ženské a mužské idoly, ktoré mohli takto vidieť na plátne kina.

Diváci tak aj reagovali. Spontánne, hlučne, častokrát úsmevne. Vkladali dialógy do úst hlavných hrdinov. Postavami žili či dýchali bez pohnutia počas prezentácie filmu v miestnom kine.

Niektoré spomienky sú úsmevné aj po rokoch, a tak si na niektoré spomeňme. V čase veľkého úspechu westernov „700 míľ v sedle“ alebo „Sedem statočných“ kinosála „praskala vo švíkoch“. Napätie sa dalo medzi divákmi krájať. Žilo sa s postavami.

Pri jednej zo scén z filmu „Sedem statočných“ sa najmladší člen sedmičky ochrancov mexických dedičanov v podaní Horsta Buchholza – Chica nedokázal prispôbiť zamilovanému pohľadu mladej Mexičanky Petry v podaní Rosendy Monteros, ktorá z vďaky za ochranu chcela pobožkať mladého Chica a zamilovane sa k nemu blížila žiadajúc bozk. Napätie v sále sa dalo krájať... A hrdina Chico nechápe, čo od neho Petra chce... Drží hlavu vzpriamenú. Nezohne ju, nezohne... Ticho v sále preruší výkrik: „No však sa zohni, ty somár...!!!!“ Výbuch smiechu naruší napätie v sále.

Veľkým náporom odolávala miestna kinosála aj v čase, keď do kina prišiel nezabudnuteľný film „Vtedy na západe“. Už úvodná scéna s dotieravou muchou na vlakovkej stanici prílepila divákov do stoličiek. V nemom úžase sledovali výkony Henryho Fondy, Charlesa Bronsona, Jasona Robardsa či ďalších. Spomíname, že na tieto filmy si nosili ľudia stoličky aj z domu na chrbte, len aby mohli vidieť svoje idoly. Veď vidieť vtedajší idol mužských hláv herečku Claudiu Cardinale v tomto filme, to bol sen nejedného mladého či dospelého muža. Myšlienka na krásu tejto herečky bola viac ako fakt, že teperili svoje stoličky aj niekoľko kilometrov na chrbte, len aby ju videli v kine. A stoličky sa nosili aj na filmy ako „Majster kat“ či filmy s Delonom alebo Belmondom.

Keď premietali taliansky film „Bože, ako hlboko som klesla“, tak to radšej premietajúci v horúcich scénach s herečkou Laurou Antonelli prekryval rukou oko premietacej súpravy v rámci cenzúry šteklivých scén či radšej v rámci ochrany dobrých mravov mladistvých zahalil okná do tmavých závesov, aby mládež nepozerala z okolitých stromov cez okná do kinosály.

Občas sa aj stalo, že sa podarilo kotúče filmov poprehadzovať, a tak miesto druhého dejstva sme videli štvrté a podobne...

Takže aj takéto formy kultúry vedeli v tých časoch našich ľudí zabaviť, ale aj poučiť. Bez nich by bol v tých časoch život fádny. Dnes sa už nad tým iba smejeme. No družnosť, ktorá vtedy panovala medzi ľuďmi, mi dnes chýba.

Dušan Pevný

Redakcia HLAS

Noviny pripravili: Ing. Martin Jurčo, Gabriel Kádák, Bc. Monika Pevná, Ing. Jozef Kádák, Bc. Radovan Siva, Dušan Pevný, Pavol Kurtiš, Ing. Štefan Šmatlák, Tomáš Sliva, Slavo Tomík, Ing. Vendelín Sedláček, Dominika Mojžišová, Pavol Múdry, Mgr. Vlasta Pevná - korektúry. Grafická úprava: Jano Kukučka, Tlač: DUO PRINT s.r.o., L. Podjavorinskej 5, Nové Mesto nad Váhom, Prevádzka Trenčín Náklad: 1000 ks. Periodicita vydania: 6x ročne. Zapísané v Zozname periodickej tlače Ministerstva kultúry SR pod číslom: MK – EV 5100/15. Vydavateľ: Dušan Pevný, Rozvadce 501, 913 11 Trenčianske Stankovce

Texty sú zverejnené v pôvodnej verzii autorov bez úprav.

Podnety občanov možno zasielať na e-mailovú adresu: hlas.stankovce@gmail.com.

